دستور ویلن

کتاب اول و دوم

برای دورهٔ اول و دوم متوسطهٔ موسیقی

ساختهٔ

علینقی وزیری

مؤسسه‌ی فرهنگی ـ هنری ماهور

تهران ۱۳۹۹

یادداشت ناشر

سابقه‌ی حضور ویلن در ایران دست‌کم به اواسط دوره‌ی ناصری باز می‌گردد. نخستین معلمان آموزش این ساز را می‌توان در میان اروپاییانی یافت که به واسطه‌ی آموزش موزیک نظام به ایران دعوت شده بودند و با تکنیک نوازندگی آن به شیوه‌ی غربی آشنایی داشتند. اما با توجه به امکانات اجرایی ویلن در موسیقی‌های غیرغربی و نیز شباهت آن با کمانچه در موسیقی دستگاهی ایران، این ساز به سرعت مورد توجه موسیقیدانان ایرانی قرار گرفت تا جایی که دیگر در اواخر دوره‌ی قاجار نقشی مهم میان ادوات اجرای موسیقی ایران برایش رقم خورده بود. نخستین استادان ایرانیِ ویلن، کمانچه‌نوازان و یا هنرمندانی برخاسته از سنت موسیقی دستگاهی بودند که دوره‌ی نواختن ویلن را به شیوه‌ی غربی نزد معلمان خارجی آموخته بودند اما هیچ یک از این استادان تألیف منتشرشده‌ای ویژه‌ی آموزش این ساز نداشتند. کتاب حاضر نخستین اثر مکتوبی است که توسط علینقی وزیری برای آموزش نوازندگی ویلن در موسیقی ایرانی تألیف شده است. پی‌ریزی این کتاب از سال ۱۳۰۶ش برای تدریس در مدرسه‌ی عالی موسیقی آغاز شد و پس از تکمیل، نسخه‌ی نخستِ آن با عنوان «دستور ویولون، کتاب اول» برای دوره‌ی اول متوسطه در اسفندماه ۱۳۱۲ش به چاپ رسید اما چند سال بعد، بخش دومی نیز برای دوره‌ی دوم متوسطه به آن افزوده شد و اثر پیش رو نسخه‌ی دوم و کامل‌شده‌ی این کتاب است که برای دوره‌ی اول و دوم متوسطه (هنرستان) تدوین شد و در سال ۱۳۱۶ش به چاپ رسید. وزیری در مقدمه‌ی کتاب می‌نویسد: «البته با دستورهای مفصلی که حاصل تجربیات چندین قرن گذشته‌ی دنیاست و از استادان بزرگ این صنعت [هنر] در دست می‌باشد، شاید در نظر اول تدوین این کتاب را کاری آسان دانسته، بنابراین خیلی زودتر انتظار طبع آن را داشته‌اید. علت تأخیر طبع آن تا به حال، از یک طرف به واسطه‌ی عسرت مالی و از طرفی عدم احتیاج عموم به واسطه‌ی آشنانبودن به نت بوده است. ولی همین تأخیر برای ما موجب تکمیل تجربیات گشت. زیرا بر ما ثابت شد که دستور ما باید به کلی مطابق روحیات و ذوق خودمان و مخصوصاً بیشتر روی طرز خاص موسیقی ایرانی و مشرق تشکیل گردد و ضمناً نوعی ترتیب بیابد که سبْکِ نواختن و قواعد موسیقی اروپایی هم از آن به دست بیاید».